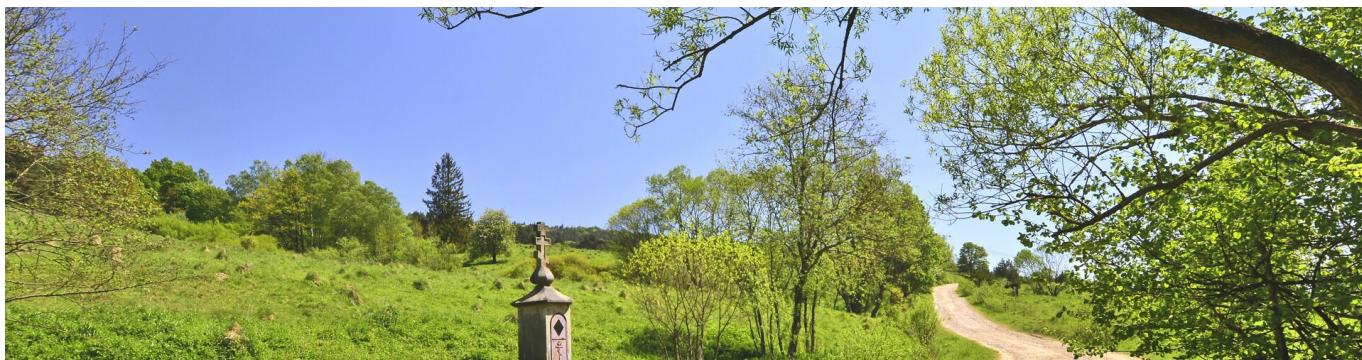

Sztuka ludowa – cz. II. Wokół drewna i szkła

- [Sztuka ludowa – cz. II. Wokół drewna i szkła](#)

Sztuka ludowa – cz. II. Wokół drewna i szkła

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Opanowanie zagadnień z zakresu języka i funkcji plastyki; podejmowanie działań twórczych, w których wykorzystane są wiadomości dotyczące formy i struktury dzieła. Uczeń:

1) wykazuje się znajomością dziedzin sztuk plastycznych: malarstwa, rzeźby, grafiki, architektury (łącznie z architekturą wnętrz), rysunku, scenografii, sztuki użytkowej dawnej i współczesnej (w tym rzemiosła artystycznego); rozumie funkcje tych dziedzin i charakteryzuje ich język; rozróżnia sposoby i style wypowiedzi w obrębie dyscyplin; zna współczesne formy wypowiedzi artystycznej, wymykające się tradycyjnym klasyfikacjom, jak: happening, performance, asamblaż; sztuka nowych mediów;

2) rozróżnia cechy i rodzaje kompozycji w naturze oraz w sztukach plastycznych (odnajduje je w dziełach mistrzów, a także w tworach i zjawiskach przyrody); tworzy różnorodne układy kompozycyjne na płaszczyźnie i w przestrzeni (kompozycje otwarte i zamknięte, rytmiczne, symetryczne, statyczne i dynamiczne); ustala właściwe proporcje poszczególnych elementów kompozycyjnych, umiejętnie równoważy kompozycję, wykorzystując kształt i kontrast form;

III. Opanowanie podstawowych wiadomości z zakresu kultury plastycznej, jej narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego. Uczeń:

3) rozumie znaczenie twórczości ludowej; rozróżnia różne jej formy; zna pojęcia sztuka ludowa i etnografia.

Nauczysz się

charakteryzować sztukę ludową jako działanie artystyczne społeczności wiejskiej;

wyjaśniać kim jest twórca ludowy;

wskazywać główną tematykę prac twórców ludowych;

wyjaśniać pojęcia: *sztuka ludowa*, *snycerstwo*;

charakteryzować rzeźby ludowe;

charakteryzować ludowe malarstwo na szkło;

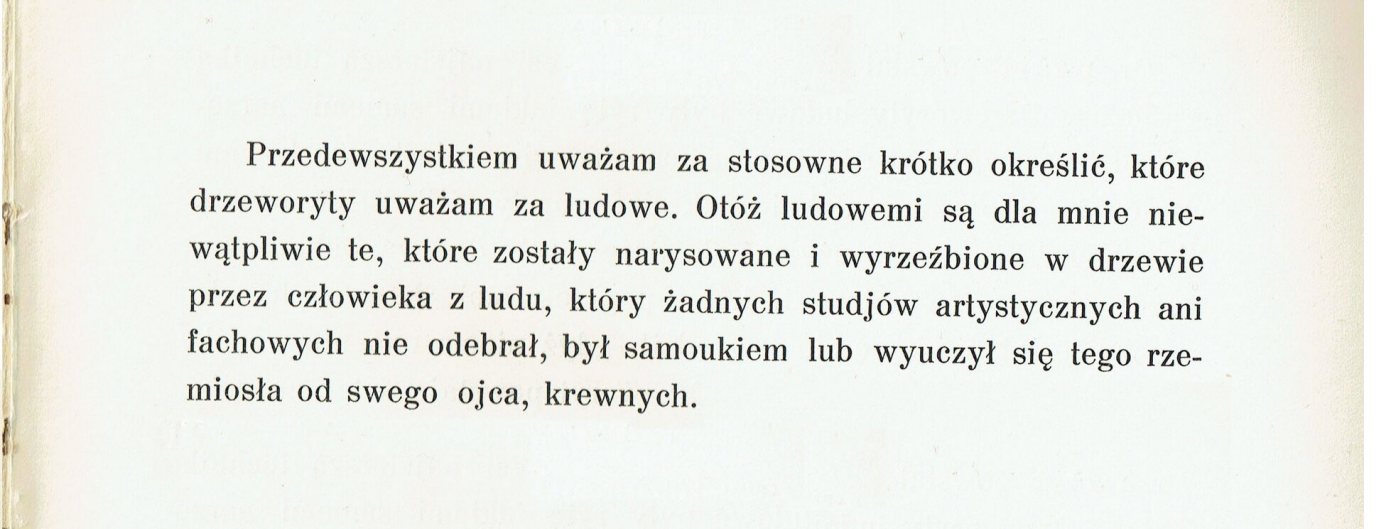
charakteryzować drzeworyty ludowe;

interpretować prace artystów inspirowanych się sztuką ludową.

Sztuka ludowa. Cz. II. Wokół drewna i szkła

Sztuka ludowa to sztuka przede wszystkim społeczności wiejskiej, silnie związana z życiem codziennym, naturalnymi rytmemi przyrody, pracą na roli i w gospodarstwie. Jej istotą jest wierność tradycji i przekaz umiejętności tworzenia z pokolenia na pokolenie.

Przeczytaj, jak pojęcie ludowego twórcy w 1933 r. wyjaśnia Władysław Skoczylas na przykładzie twórców drzeworytów ludowych.

Przedewszystkiem uważam za stosowne krótko określić, które drzeworyty uważam za ludowe. Otóż ludowemi są dla mnie niewątpliwie te, które zostały narysowane i wyrzeźbione w drzewie przez człowieka z ludu, który żadnych studjów artystycznych ani fachowych nie odebrał, był samoukiem lub wyuczył się tego rzemiosła od swego ojca, krewnych.

Władysław Skoczylas, „Drzeworyt ludowy w Polsce”, Warszawa, 1933, Drukarnia Naukowa Towarzystwa Wydawniczego w Warszawie, s. 3

W kulturze ludowej – architekturze, rzemiośle, sztuce – wykorzystywano głównie materiały ogólnodostępne, do których najczęściej należało drewno. Jeszcze do początków XX w. architektura polskiej wsi na terenach większości regionów kraju była prawie wyłącznie drewniana. Z drewna wyrabiano wiele narzędzi, w tym sprzęty domowego i gospodarczego użytku, np. kądziele do przędzenia, kołowrotki, kijanki do prania, bańki, beczki, formy na sery, łyżki. Dlatego szczególnie charakterystyczne dla sztuki ludowej jest **snycerstwo**, najczęściej związana z ciesielstwem chałup, meblarstwem oraz wyposażeniem wnętrz.

Polecenie 1

Zapoznaj się ze zdjęciami detali zdobionych przedmiotów użytkowych wykonanych przez twórców ludowych w drewnie, prezentowanymi w Galerii 1, a następnie rozwiąż Ćwiczenie interaktywne 1.

Galeria 1

Zegar ludowy, skanseny.net, CC BY 3.0

Deska do tkania, skanseny.net, CC BY 3.0

Ława z alkierza, skanseny.net, CC BY 3.0

Ozdobny element umieszczany nad oknem tzw. „koruna”, skanseny.net, CC BY 3.0

Ćwiczenie 1

Widząc tylko detale, spróbuj przyporządkować do zdjęć odpowiednie nazwy.

Nadokiennik

Deska tkacka

Ława

Zegar

1

Nadokiennik – tzw. *koruna*

Deska tkacka

Ława

Zegar

Drewno było także podstawowym, choć nie jedynym tworzywem w zabawkarstwie. Zabawki wykonywano także z gliny, słomy, sitowia, skrawków tkanin, jednak zabawki drewniane były najbardziej powszechne. Były to zarówno proste zabawki wykonywane samodzielnie przez dziecko, na przykład wyrzeźbione z kory lub kawałka drewna łódki, bączki, zwierzątka, szable, jak i zabawki wytwarzane przez członków rodziny lub miejscowego rzemieślnika. Zabawki powstające w społecznościach lokalnych nawiązywały do starych wzorów. Były to przykładowo konie na biegunach, wózki, taczki, miniaturowe narzędzia pracy, zabawki ruchome poruszane siłą wiatru lub wody, zwierzęta chodzące po pochylniach, ruchome *klepoki* – ptaszki poruszające skrzydłami.

Rzeźba

Wyjątkową pozycję w polskiej sztuce ludowej zajmuje rzeźba. Rzeźby ludowe obrazują głównie stosunek do świata nadprzyrodzonego, stąd wśród tematów dominują przedstawienia Jezusa Chrystusa, Matki Bożej, wizerunki świętych patronów, aniołów. Drewniane rzeźby o tematyce religijnej wykonywane przez twórców ludowych nazywane są **świętkami** lub figurami. Świętki polskie cechuje uproszczona forma, redukcja detali, nienaturalistyczne proporcje, statyczność. Mogą być one malowane, jednak **policchromia** rzeźb ludowych utrzymana jest w wąskiej gamie kolorów – przeważa biel, błękit, róż, czerwień, czerń.

Jednym z najczęstszych motywów rzeźb ludowych jest figura Chrystusa Frasobliwego przedstawiająca rozmyślającą postać Jezusa w pozycji siedzącej, z głową opartą na dłoni, z symbolami Męki Pańskiej, takimi jak korona cierniowa czy ślady biczowania.

Zapoznaj się z przedstawieniami Chrystusa Frasobliwego umieszczonymi w Galerii 2, zwracając szczególną uwagę na cechy świątków.

Galeria 2

Autor nieznany, „Chrystus frasobliwy” z Anielowa (woj., mazowieckie), ok. 1650 rok, Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Polska, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chrystus_frasobliwy_z_Anielowa.jpg), domena publiczna

Autor nieznany, „Chrystus frasobliwy”, drewniana rzeźba w kapliczce, Skansen Kultury Materialnej Chełmszczyzny i Podlasia w Holi, Polska, skanseny.net, CC BY 3.0

Konstanty Marcinkowski, „Chrystus frasośliwy”, drewniana rzeźba polichromowana, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Polska, skanseny.net, CC BY 3.0

Wacław Skirzyński, „Chrystus frasośliwy”, drewniana rzeźba polichromowana w kapliczce, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Polska, skanseny.net, CC BY 3.0

- kapliczki kłodowe – wydrążone w kłodzie pnia drzewa,
- kapliczki szafkowe – wykonane w formie płytkich, prostokątnych szafek, zawieszane na drzewach lub ścianach,
- kapliczki słupowe – w formie domku lub latarni, umieszczane na szczycie słupa lub kolumny,
- kapliczki domkowe – stanowiące formę niewielkiej architektury sakralnej.

Obejrzyj zdjęcia kapliczek umieszczone w Galerii 3 i rozwiąż Ćwiczenie interaktywne 3.
Galeria 3

Kapliczka słupowa, skanseny.net. CC BY 3.0

Kapliczka kłodowa, skanseny.net, CC BY 3.0

Kapliczka szafkowa, skanseny.net, CC BY 3.0

Kapliczka domkowa, skanseny.net, CC BY 3.0

Ćwiczenie 2

Zdjęcia prezentują cztery różne typy kapliczek. Do każdego zdjęcia przyporządkuj odpowiedni typ.

Kapliczka domkowa

Kapliczka słupowa

Kapliczka kłodowa

Kapliczka szafkowa

Polecenie 2

Wybierz się na wycieczkę po okolicy i sfotografuj przydrożną kapliczkę lub krzyż. Zdjęcie wydrukuj i opatrz metryczką (autor zdjęcia, rok wykonania fotografii, opis obiektu, lokalizacja obiektu). Stwórzcie w klasie wspólną wystawę zdjęć.

Od wielu lat sztuka ludowa dostarcza inspiracji profesjonalnym artystom, także współczesnym. Przedstawione prace rzeźbiarza Krzysztofa Mazura nawiązują do ludowej tradycji stawiania przydrożnych kapliczek.

Galeria 4

Krzysztof Mazur, „Kapliczka frasośliwa”, 2006, kolekcja prywatna, skanseny.net, CC BY 3.0

Krzysztof Mazur, „Kapliczka biała”, 2006, kolekcja prywatna, skanseny.net, CC BY 3.0

Krzysztof Mazur, „Kapliczka przełamana”, 2007, kolekcja prywatna, skanseny.net, CC BY 3.0

Malarstwo na szkle

W XIX w. w polskiej sztuce ludowej pojawiło się nowe tworzywo – szkło, a to dzięki działalności hut szklanych. Religijne obrazy zaczęto wytwarzać techniką malowania pod szklaną taflą, nazywając je malarstwem na szkle. W drugiej połowie XIX wieku obrazy te stały się bardzo popularne na terenie całej Polski.

Postaci przenoszone są na szkło z papierowej lub drewnianej podkładki (np. drzeworytu) z wyraźnie odrysowanym konturowym zarysem danego tematu. Każde wolne miejsce tła wypełniane jest **ornamentem**, zwłaszcza kwiatowym.

Obrazy malowane na szkle cechuje prostota, oszczędna kompozycja, często symetryczna. Bardzo charakterystyczna jest kolorystyka – żywe, czyste barwy, takie jak: czerwony, niebieski, biały, żółty, zielony, zazwyczaj zestawione ze sobą kontrastowo.

W malarstwie ludowym na szkle dominuje tematyka religijna – pojawiają się przede wszystkim wyobrażenia plastyczne Matki Bożej, Jezusa Chrystusa, świętych, aniołów.

Przyjrzyj się zdjęciom obrazów na szkle umieszczonych w Galerii 5, a następnie wykonaj Ćwiczenie interaktywne 4. Wszystkie reprodukcje z tej Galerii pochodzą ze zbiorów Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze.

Galeria 5

Archanioł Michał, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Jezus Chrystus, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

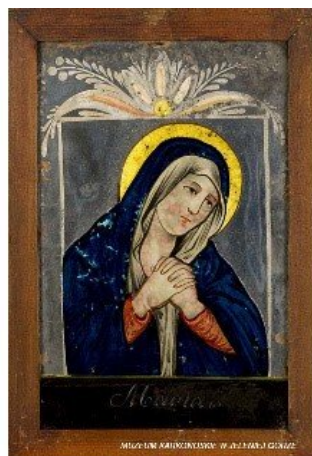
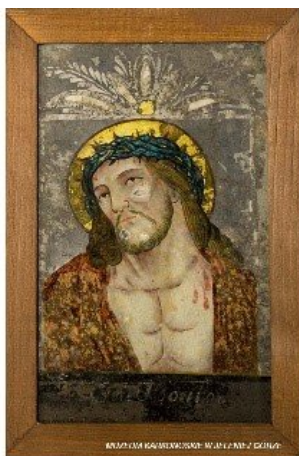
Matka Boska Bolesna, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Anioł, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Ćwiczenie 3

Przyporządkuj postaci umieszczone na obrazach malowanych na szkle do odpowiednich kategorii.

Przedstawienie aniołów

Przedstawienie Matki Bożej

Przedstawienie aniołów

Przedstawienie Jezusa Chrystusa

Galeria 6

św. Barbara, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

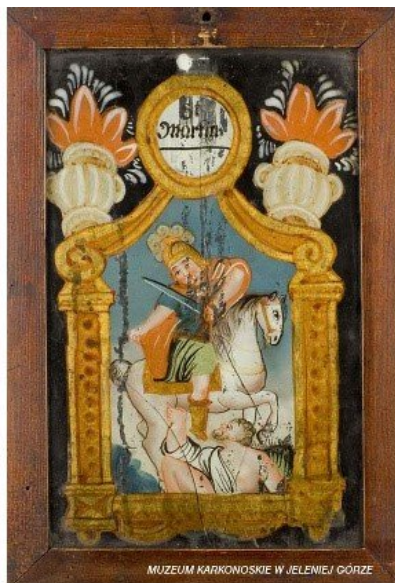
św. Marcin, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Antoni, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Ćwiczenie 4

Przyporządkuj imiona świętych umieszczonych na obrazach malowanych na szkle.

św. Marcin

św. Antoni

św. Barbara

Galeria 7

św. Krzysztof, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Florian, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Małgorzata, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Joanna Frydrychowicz-Janiak, „Św. Florian”, linoryt barwny, online-skills

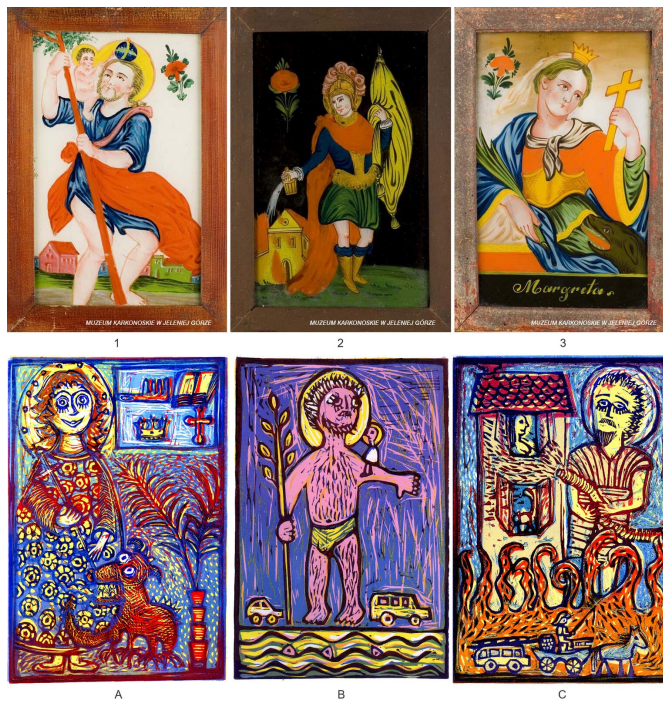
Joanna Frydrychowicz-Janiak, „Św. Małgorzata”, linoryt barwny, online-skills

Joanna Frydrychowicz-Janiak, „Św. Krzysztof”, linoryt barwny, online-skills

Ćwiczenie 5

Przeanalizuj atrybuty świętych umieszczonych na obrazach malowanych na szkle i na współczesnych grafikach, a następnie połącz w pary reprodukcje przedstawiające tego samego świętego.

2

A

3

B

1

C

Ćwiczenie 6

Przyporządkuj atrybuty świętych do ich imion.

Św. Krzysztof

wylewana woda

płonący budynek

dziecko na ramieniu

ogień

Św. Florian

kwitnący kij w dłoni

Polecenie 3

Korzystając z niżej zamieszczonych wskazówek, stwórz własny obraz na szkłe, inspirowany sztuką ludową. Możesz namalować wizerunek swojego świętego patrona lub sportretować siebie albo bliską osobę. Zastanów się, jakie atrybuty będzie posiadała malowana przez Ciebie postać. Zauważ, że tradycyjne malarstwo na szkłe to wbrew nazwie malarstwo, w którym farby umieszcza się pod szkłem.

Potrzebne będą:

kartka papieru, czarny mazak, szklana płytka, farby olejne lub temperowe, pędzle w różnych rozmiarach

Wskazówki:

1. Przygotuj szklaną płytkę, umyj ją i osusz – farba będzie lepiej przylegała do szkła.
2. Narysuj mazakiem na kartce papieru wzór postaci, który potem przeniesiesz na szkło. Pamiętaj, że powinien to być negatyw, czyli lustrzane odbicie.
3. Połóż kartkę z wzorem pod szkło tak, aby u góry znalazła się matowa, wklęsła strona szklanej tafli. Cienkim pędzlem z czarną farbą nanieś na szkło wszystkie kontury postaci i jej atrybutów, przerysowując je z papierowego wzoru.
4. Posługując się wyobraźnią wypełnij wolne przestrzenie pomiędzy postacią a ramą. Wykorzystaj elementy dekoracyjne, zwłaszcza typowe dla sztuki ludowej ornamenty kwiatowe.
5. Po wyschnięciu konturów nanieś kolorem szczegóły, np. rumieńce, kropki, kreski, cieniowania.
6. Po wyschnięciu pierwszej warstwy wypełnij kolorem płaszczyzny wewnątrz konturów. Farbę możesz nakładać plamami lub punktami. Stosuj czyste, niemieszane kolory.
7. Po wyschnięciu kolejnej warstwy zamaluj tło.
8. Gotowy obraz wyeksponuj z drugiej strony – tak, aby farba była pod warstwą szkła, a oglądający obraz widzieli go od strony wypukłej, lśniącej.

Jednym z najpowszechniej utrwalanych w sztuce ludowej wizerunków męskich świętych jest św. Jan Nepomucen. To święty, który według tradycji ludowej chronił pola i zasiewy przed powodzią i suszą. Figury św. Jana Nepomucena, zwane nepomukami, ustawiane były przy drogach w sąsiedztwie mostów i rzek, na placach oraz na skrzyżowaniach dróg. Wizerunek tego świętego trafiał także często do domostw w postaci obrazów, aby kiedy groziła powódź, modlić się o uratowanie dobytku.

W wyobrażeniach święty przedstawiany jest w stroju kapłańskim – sutannie i birecie, czyli nakryciu głowy z trzema lub czterema rogami. W ręku trzyma liść palmy, będący oznaką męczeństwa. Jego atrybutami są: klucz, książka, kłódka, krzyż w ręce, gwiazdna aureola. Niekiedy trzyma palec na ustach, co symbolizuje zachowanie tajemnicy. Przyjmuje się bowiem, że jako spowiednik żony króla czeskiego Wacława IV był torturami przymuszany do ujawnienia jej grzechów.

Obejrzyj reprodukcje dzieł sztuki ludowej przedstawione w Galerii 8, a następnie wykonaj Ćwiczenie interaktywne 8.

Galeria 8

św. Benedykt z Nursji, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Jan Nepomucen, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Włodzimierz Ostoja-Lniski, „św. Jan Nepomucen”, 2012, Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, midasbrowser.pl, CC BY 3.0

Chrystus Nazareński, ok.1921, Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli w Krakowie, Polska, midasbrowser.pl, CC BY 3.0

Figura św. Jana Nepomucena, skanseny.net, CC BY 3.0

Figura św. Jana Nepomucena, skanseny.net, CC BY 3.0

Figura św. Rocha, skanseny.net, CC BY 3.0

Figura św. Jana Nepomucena na rynku w Muszynie, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Figura_Sw._Jana_Nepomucena_na_rynku_w_Muszynie.jpg), domena publiczna

Ćwiczenie 7

Przeanalizuj atrybuty postaci wyobrażonych w dziełach ludowych i zaznacz te, które przedstawiają św. Jana Nepomucena.

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

Drzeworyt

W chłopskich chatach spotykano także drzeworyty. Drzeworyt jest jedną z najstarszych technik graficznych. Do ich wykonywania używano drewnianych klocków, w których techniką snycerską wyłabiano wzór. Taką matrycę pokrywano czarną farbą, na którą kładziono papier i kopiowano, zazwyczaj wielokrotnie, wyryty rysunek. Odbitki uzyskiwane dzięki tej technice również nazywamy drzeworytami.

Tematyka drzeworytów ludowych obejmuje głównie wizerunki obrazów z sanktuariów maryjnych, przedstawienia drogi krzyżowej, wizerunki świętych. Stosunkowo rzadko odbitki przedstawiały postaci świeckie czy sceny rodzajowe. Drzeworyty naklejane były bezpośrednio na ścianach (często nad drzwiami czy posłaniami), umieszczane na wewnętrznej stronie wieka skrzyń, w budynkach gospodarczych – stajniach, oborach, stodołach, tak, by święte postaci strzegły dobytku.

Zasadniczym elementem plastycznym drzeworytów ludowych jest kontur mocno obrysowujący wszystkie elementy kompozycji. Rysunek jest uproszczony, pozbawiony szczegółów trudnych do wycięcia. Cienie powstają w wyniku zastosowania równoległego kreskowania. Wypełnia ono również ciemne płaszczyzny, co ma znaczenie dekoracyjne. Drugim czynnikiem dekoracyjnym jest ornament, przeważnie kwiatowy, wypełniający tło lub szaty świętych. Sceny komponowane są płaszczyznowo. Cała płaszczyzna ryciny jest wypełniona, stąd wokół postaci pojawiają się ornamenty, anioły, draperie, chmury, architektura. Odbitki często były ręcznie kolorowane, głównie na czerwono, niebiesko, brązowo, żółto, zielono.

Obejrzyj przykłady drzeworytów ludowych. Po kliknięciu w Ilustracje interaktywne 5-7 zapoznasz się z ich cechami.

1

wypełnienie całej płaszczyzny ryciny

2

uproszczony rysunek

3

równoległe kreskowanie

4

ornament kwiatowy w tle i na szacie

5

mocny kontur

6

kompozycja płaszczyznowa

7

tematyka religijna

Maciej Kostrycki z Płazowa, „Św. Antoni Padewski”, 1830, drzeworyt, źródło: Władysław Skoczylas, Drzeworyt ludowy w Polsce, Warszawa, 1933, Drukarnia Naukowa Towarzystwa Wydawniczego w Warszawie, s. 43

1

wypełnienie całej płaszczyzny ryciny

2

mocny kontur

3

wypełnienie tła ornamentem kwiatowym

4

kreskowanie wypełnia płaszczyznę

5

równoległe kreskowanie

6

kompozycja płaszczyznowa

wypełnienie tła architekturą

uproszczony rysunek

tematyka religijna

„NMP Zdzierzewska”, drzeworyt, źródło: Władysław Skoczylas, Drzeworyt ludowy w Polsce, Warszawa, 1933, Drukarnia Naukowa
Towarzystwa Wydawniczego w Warszawie, s. 20

wypełnienie tła anionami

kompozycja płaszczyznowa

równoległe kreskowanie tworzy cienie

4

uproszczony rysunek

5

ornament kwiatowy na szacie

6

ręczne kolorowanie ryciny

7

mocny kontur

8

ornament kwiatowy

9

wypełnienie całej powierzchni ryciny

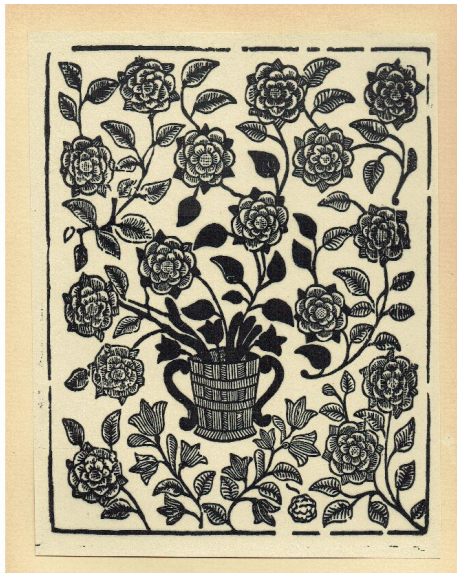
10

tematyka religijna

„Św. Anna, drzeworyt”, źródło: Władysław Skoczylas, Drzeworyt ludowy w Polsce, Warszawa, 1933, Drukarnia Naukowa
Towarzystwa Wydawniczego w Warszawie, s. 20

Ćwiczenie 8

Przyjrzyj się zamieszczonym niżej drzeworytom ludowym i zaznacz te cechy, które są wspólne dla wszystkich trzech rycin.

- ☐ uproszczony rysunek
- ☐ równoległe kreskowanie
- ☐ wypełnienie tła ornamentem kwiatowym
- ☐ mocny kontur
- ☐ tematyka religijna
- ☐ wypełnienie całej płaszczyzny ryciny

Galeria 9

Władysław Skoczylas, „Taniec”, 1921, drzeworyt, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Polska, muzeumtatrzańskie.pl, CC BY 3.0

Władysław Skoczylas, „Pochód zbójników”, 1919, drzeworyt, Muzeum w Wieliczce, Polska, CC BY 3.0

Władysław Skoczylas, „Pochód zbójników”, 1916, drzeworyt, wikimedia.org, domena publiczna

Słownik pojęć

Atrybut

symboliczny przedmiot dodany przedstawianej osobie, związany z życiem danej postaci i pozwalający ją rozpoznać. Przykładowo atrybutem apostoła Piotra są klucze, będące symbolem oddania mu przez Chrystusa władzy na ziemi i otwierające drzwi do nieba.

Ornament

motyw zdobniczy lub zespół takich motywów, może być np. roślinny, zwierzęcy, geometryczny.

Polichromia

dekoracja malarska pokrywająca np.: rzeźby i wyroby rzemiosła artystycznego.

Snycerstwo

artystyczna sztuka rzeźbienia w drewnie.

Sztuka ludowa

działalność artystyczna społeczności lokalnej, przede wszystkim z terenów wiejskich.

Świątek

drewniana rzeźba o tematyce religijnej, wykonana przez twórcę ludowego.

Drzeworyt

technika graficzna polegająca na wycięciu rysunku w drewnianym klocku, pokryciu farbą i odbiciu na papierze.

Źródła:

sjp.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Zegar ludowy, skanseny.net, CC BY 3.0

Deska do tkania, skanseny.net, CC BY 3.0

ławka z alkierza, skanseny.net, CC BY 3.0

Ozdobny element umieszczany nad oknem tzw. „koruna”, skanseny.net, CC BY 3.0

Zabawkowy konik, skanseny.net, CC BY 3.0

Autor nieznany, „Chrystus frasobliwy” z Anielowa (woj., mazowieckie), ok. 1650 rok, Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Polska, wikimedia.org, domena publiczna

Autor nieznany, „Chrystus frasobliwy”, drewniana rzeźba w kapliczce, Skansen Kultury Materialnej Chełmszczyzny i Podlasia w Holi, Polska, skanseny.net, CC BY 3.0

Konstanty Marcinkowski, „Chrystus frasobliwy”, drewniana rzeźba polichromowana, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Polska, skanseny.net, CC BY 3.0

Wacław Skirzyński, „Chrystus frasobliwy”, drewniana rzeźba polichromowana w kapliczce, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Polska, skanseny.net, CC BY 3.0

Kapliczka słupowa, skanseny.net. CC BY 3.0

Kapliczka kłódowa, skanseny.net, CC BY 3.0

Kapliczka szafkowa, skanseny.net, CC BY 3.0

Kapliczka domkowa, skanseny.net, CC BY 3.0

Krzysztof Mazur, „Kapliczka frasobliwa”, 2006, kolekcja prywatna, skanseny.net, CC BY 3.0

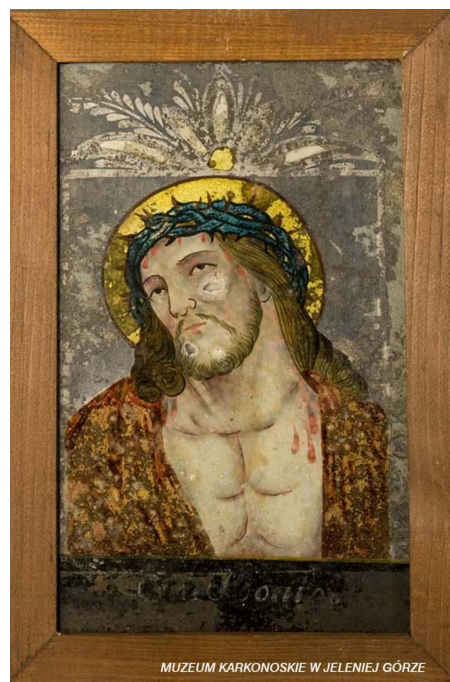
Krzysztof Mazur, „Kapliczka biała”, 2006, kolekcja prywatna, skanseny.net, CC BY 3.0

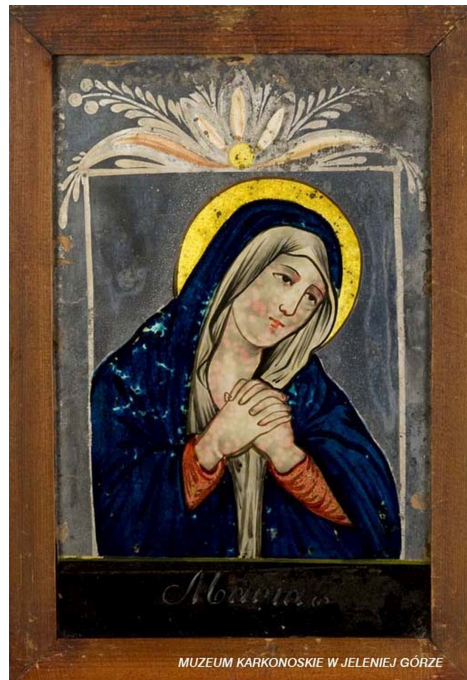
Krzysztof Mazur, „Kapliczka przełamana”, 2007, kolekcja prywatna, skanseny.net, CC BY 3.0

Archanioł Michał, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Jezus Chrystus, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Matka Boska Bolesna, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Anioł, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Barbara, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Marcin, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Antoni, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Krzysztof, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Florian, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Małgorzata, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Joanna Frydrychowicz-Janiak, „Św. Florian”, linoryt barwny, online-skills

Joanna Frydrychowicz-Janiak, „Św. Małgorzata”, linoryt barwny, online-skills

Joanna Frydrychowicz-Janiak, „Św. Krzysztof”, linoryt barwny, online-skills

św. Benedykt z Nursji, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

św. Jan Nepomucen, muzeumkarkonoskie.pl, CC BY 3.0

Włodzimierz Ostoja-Lniski, „św. Jan Nepomucen”, 2012, Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie, midasbrowser.pl, CC BY 3.0

Chrystus Nazareński, ok.1921, Muzeum Etnograficzna im. Seweryna Udzieli w Krakowie, Polska, midasbrowser.pl, CC BY 3.0

Figura św. Jana Nepomucena, skanseny.net, CC BY 3.0

Figura św. Jana Nepomucena, skanseny.net, CC BY 3.0

Figura św. Rocha, skanseny.net, CC BY 3.0

Figura św. Jana Nepomucena na rynku w Muszynie, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Figura_Sw._Jana_Nepomucena_na_rynku_w_Muszynie.jpg), domena publiczna

Władysław Skoczylas, „Taniec”, 1921, drzeworyt, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Polska, muzeumtatrzańskie.pl, CC BY 3.0

Władysław Skoczylas, „Pochód zbójników”, 1919, drzeworyt, Muzeum w Wieliczce, Polska, CC BY 3.0

Władysław Skoczylas, „Pochód zbójników”, 1916, drzeworyt, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wladyslaw_Skoczylas_Pochod_zbojnikow_1916.jpg), domena publiczna